

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

П. В. Шуканов, М. М. Логвин

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**щодо проходження виробничої практики
здобувачами вищої освіти 3 курсу ступеня
бакалавра спеціальності 242 Туризм освітня
програма «Туризм» ПУЕТ**

**Полтава
ПУЕТ
2021**

Автори: *П. В. Шуканов*, д. геогр. н., доцент, професор кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;
М. М. Логвин, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти: *І. М. Дудник*, д. геогр. н., професор, професор кафедри країнознавства і туризму Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету;
І. М. Поворознюк, к. е. н., доцент, завідувач кафедри технологій та організації туризму і готельно-ресторанної справи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до видання, розміщення в електронній бібліотеці та використання в освітньому процесі вченою радою ПУЕТ, протокол № 8 від 30 серпня 2021 р.

Шуканов П. В.

Програма та методичні рекомендації щодо проходження виробничої практики здобувачами вищої освіти 3 курсу ступеня бакалавра спеціальності 242 Туризм освітня програма «Туризм» ПУЕТ / П. В. Шуканов, М. М. Логвин. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 16 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

Відповідальні за зміст навчально-методичного видання автори, рецензенти та завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу
Г. П. Скляр

Повне чи часткове відтворення, тиражування, передрук і розповсюдження цього видання без дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» **ЗАБОРОНЕНО**

ЗМІСТ

Мета і завдання виробничої практики	4
Організація і керівництво виробничою практикою	6
Зміст виробничої практики	8
Програма виробничої практики	8
Вимоги до оформлення звіту.....	10
Вимоги до оформлення щоденника виробничої практики.....	111
Захист і оцінювання звіту про виробничу практику	12
Додатки.....	144

МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика є складовою частиною підготовки фахівців на здобуття ступеня бакалавра для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 Туризм освітня програма «Туризм». Метою цього виду практики є формування у студентів практичних умінь і навичок із надання туристичних послуг у різних сферах економічної діяльності відповідно до таких секцій КВЕД-2010:

- *секція G*. Послуги з оптової та роздрібної торгівлі: послуги з роздрібної торгівлі спортивним інвентарем, туристичним спорядженням, сувенірами;
- *секція H*. Послуги з перевезення, зберігання, послуги поштові та кур'єрські: послуги пасажирського залізничного, водного, авіаційного, космічного, автомобільного транспорту;
- *секція I*. Послуги з тимчасового розміщування та організації харчування: послуги готелів і подібних засобів тимчасового розміщування, послуги кемпінгів, стоянок для житлових автофургонів і причепів, послуги із забезпечення стравами і напоями;
- *секція K*. Послуги фінансові та страхові: послуги у сфері страхування подорожей і надання невідкладної допомоги, судових витрат і різних фінансових збитків;
- *секція M*. Послуги професійні та науково-технічні: послуги у сфері фотографії та оброблення фотоматеріалів;
- *секція N*. Послуги у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: послуги туристичних агентств, туристичних операторів, послуги з надання в оренду автомобілів;
- *секція Q*. Послуги у сфері охорони здоров'я та соціальної допомоги; послуги лікувальних (санаторно-курортних) закладів;
- *секція R*. Послуги у сферах мистецтва, спорту, розваг, і відпочинку: послуги театрів, музеїв, зоопарків, і природних заповідників, послуги у сфері спорту, організування відпочинку, послуги атракціонів і тематичних парків.

Мета і зміст виробничої практики здобувачів вищої освіти поглиблення та закріплення студентами теоретичних знань і набуття необхідних практичних навичок і досвіду роботи в галузі управлінської, планово-економічної, маркетингової діяльності, опанування організаційно-технологічними процесами, що відбуваються на підприємствах. Набуття професійних умінь і навичок для прийняття самостійних

рішень під час конкретних ситуацій, що виникають на підприємствах туристичної сфери.

Головні *завдання* виробничої практики здобувачів вищої освіти є:

- закріплення та практичне застосування теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення дисциплін фундаментальної, природничо-наукової, загальноекономічної, професійної та практичної підготовки третього курсу;
- формування практичних умінь і навичок для виконання професійних завдань і обов'язків інноваційного характеру у сфері туристичних послуг;
- вивчення передового практичного досвіду;
- ознайомлення з організаційною структурою та особливостями функціонування підприємств і організацій туристичної сфери (суб'єктами туристичної діяльності);
- ознайомлення з функціональними обов'язками службових осіб із профілю професійної діяльності, їх функціями, правами та обов'язками у відповідних підприємствах туристичної індустрії;
- ознайомлення з нормативно-правовими, інформаційними, звітними та статистичними документами туристичних підприємств;
- розвиток умінь і навичок здійснення аналізу розвитку та розміщення видів туристичної діяльності;
- розвиток умінь здійснення краєзнавчих досліджень;
- набуття навичок міжособистісного спілкування;
- набуття навичок самостійної науково-дослідної роботи.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти: *загальні*:

- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність планувати та управляти часом;

спеціальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління; здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту; розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;

– здатність використовувати в роботі туристичних і підприємств інформаційні технології та офісну техніку; здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу;

– здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації; здатність використовувати знання, уміння і практичні навички в галузі етики, естетики, культурної антропології та суміжних гуманітарних галузей знання при проведенні туристично-краєзнавчих досліджень.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

– розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

– ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;

– організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

– володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності; застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;

– управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері; аргументовано відстоювати свої погляди у розв’язанні професійних завдань;

– виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв’язання; приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;

– розуміти етнографічне різноманіття та геодемографічні особливості при створенні національно-культурного туристичного продукту.

ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ВИРОБНИЧОЮ ПРАКТИКОЮ

Загальне керівництво виробничою практикою здобувачів вищої освіти спеціальності 242 Туризм освітня програма «Туризм» здійснює центр зв’язків із виробництвом ПУЕТ. Навчально-методичне забезпе-

чення і керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри туристичного та готельного бізнесу.

Студенти, які проходять виробничу практику зобов'язані:

- до початку виробничої практики одержати від керівника виробничої практики центру зв'язків з виробництвом консультації щодо її проходження і оформлення всіх необхідних документів (договір, щоденник);
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою виробничої практики;
- засвоїти і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- вести щоденник проходження виробничої практики;
- своєчасно оформити звіт та документи з виробничої її практики;
- захистити звіт із практики у встановлений термін;
- проходити виробничу практику за строками, визначеними у наказі по університету.

Основними обов'язками керівників практики від підприємства – об'єкта практики є:

- організація робочого місця і створення необхідних організаційно-технічних умов проходження практики;
- забезпечення студентів необхідною економічною, статистичною, бухгалтерською та іншою інформацією, документами, нормативними та іншими матеріалами з питань аналізу та планування господарської діяльності підприємства, здійснення комерційної та організаційно-технологічної діяльності тощо;
- залучення студентів-практикантів до активної участі в поточній роботі структурного підрозділу – місця практики (комерційного та інших відділів);
- здійснення контролю за виконанням як окремих завдань, так і програми практики загалом;
- наприкінці проведення практики її керівник повинен перевірити письмовий звіт здобувача вищої освіти, підготувати відгук про підсумки проходження практики студентом.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Перед початком практики здобувач вищої освіти знайомиться з керівником практики від підприємства, правилами внутрішнього розпорядку і своїм графіком виходу на роботу. Проходить інструктаж із протипожежної безпеки і техніки безпеки.

Виробничою практикою передбачено:

1. Визначення мети та завдань виробничої практики.
2. Вивчення об'єкта обраного виду економічної діяльності, в яких передбачена діяльність із надання туристичних послуг, відповідно до КВЕД-2010 (за місцем проходження практики), факторів його розвитку.
3. Закріплення навичок практичної роботи в організаціях із надання туристичних послуг: із оптової та роздрібної торгівлі, з перевезення, з тимчасового розміщування та організації харчування, послуг фінансових і страхових, професійних і науково-технічних, у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, у сфері охорони здоров'я та соціальної допомоги, у сферах мистецтва, спорту, розваг і відпочинку.
4. Вивчення нормативно-правової бази діяльності об'єкта практики, дослідження особливостей менеджменту, технологій організації й обслуговування клієнтів (екскурсантів), проведення маркетингових досліджень.
5. Дотримання правил із техніки безпеки на об'єкті практики.

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Нормативно-правова база діяльності об'єкта практики

Вивчення державних і регіональних нормативно-правових документів, що регулюють відносини в туризмі. Нормативно-правові основи організації й обслуговування населення в туризмі. Вивчення й аналіз нормативно-правових документів, що регулюють діяльність підприємства – бази практики (ліцензія, сертифікат; договір із засновником, статут, положення про структурні підрозділи, структурна й штатна чисельність, трудовий договір, правила внутрішнього розпорядку; документи для замовлення; документи клієнта; інструкції з техніки безпеки).

Практична робота.

Познайомитися з нормативно-правовими документами організації з надання туристичних послуг.

Короткі виписки із документів оформити у вигляді таблиці.

Особливості менеджменту об'єкта практики

Вивчення й аналіз організаційної структури бази практики (основні відділи, кадровий склад і сфера діяльності) й управлінських відносин. Характеристика типу організаційної структури управління підприємством. Характеристика колективу. Характеристика керівництва колективом. Вивчення основ технологій обслуговування в туризмі.

Практична робота.

Вивчити й оцінити тип організаційної структури управління підприємством, скласти схему.

Вивчити особливості управління в процесі надання послуг, запропонувати заходи для підвищення ефективності обслуговування клієнтів.

Маркетингові дослідження об'єкта практики

Потреби населення у послугах підприємства. Сегментування ринку споживачів підприємства. Концепція маркетингу підприємства. Маркетингові комунікації. Особливості продукту й сервісу підприємства. Просування послуг підприємства. Основні методи стимулювання продажів, що використовуються на підприємстві. Канали поширення послуг.

Практична робота.

Виконати аналіз потреб населення в послугах підприємства, оформити у вигляді анкети й звіту з проведеного дослідження.

Охарактеризувати сегмент ринку підприємства, оформити у вигляді таблиці.

Виконати аналіз зовнішнього навколишнього середовища підприємства, оформити в SWOT-аналіз.

Технології організації й обслуговування клієнтів (екскурсантів) об'єкта практики

Характеристика туристичного маршруту (технологічна карта, інформаційний аркуш, паспорт маршруту, пам'ятка туриста, буклет, кошторис). Оцінка економічної ефективності. Культура обслуговуван-

ня клієнтів. Подолання комунікаційних бар'єрів у спілкуванні зі споживачами.

Практична робота.

Розробити туристичний маршрут у рамках технології організації й обслуговування клієнтів, оформити у вигляді документів.

Зробити розрахунок собівартості туристичного маршруту, оцінку економічної ефективності, оформити у вигляді додатка до розробленого маршруту.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ

Звіт із проходження виробничої практики є основним підсумковим документом, що надає можливість проаналізувати й оцінити діяльність студента з надання туристичних послуг у різних сферах економічної діяльності.

Звіт слід складати під час проходження виробничої практики, його повинен перевірити керівник практики від підприємства.

Правила оформлення звіту

Звіт оформлюється відповідно до таких вимог:

1. Звіт має бути набраний на комп'ютері або надрукований машинописним способом відповідно до стандарту на виконання документів.

2. Звіт оформлюється на аркушах А4 (210×297 мм) через 1,5 інтервали із розрахунку не більше 40 рядків на сторінці (з висотою знаків не менше 1,8 мм). Розміри поля: ліве, верхнє, нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм (обсяг 25–30 сторінок).

У звіті студент повинен чітко визначити мету та завдання виробничої практики, дає характеристику об'єкту, що пропонує туристичні послуги, в межах якого студент проходив практику, зазначає стримуючі чинники його розвитку та конкурентні переваги, зробіть висновки за поданим нижче планом.

План

1. Характеристика об'єкта практики (назва, історія створення, фактори розвитку, матеріально-технічна база, форма власності, статус підприємства).

2. Нормативно-правова база об'єкта практики.

3. Аналіз організаційної структури об'єкта практики.
4. Потреби населення у послугах об'єкта практики.
5. SWOT-аналіз об'єкта практики.
6. Додаткові послуги організації й обслуговування клієнтів (розміщення, харчування, екскурсійне обслуговування).
7. Проблеми розвитку та пропозиції щодо поліпшення діяльності об'єкта практики.

Письмовий звіт із практики разом зі щоденником подається у визначений термін (не пізніше як за три дні до закінчення практики) керівникові практики від вищого навчального закладу для перевірки, рецензування і допуску до захисту. Письмова рецензія керівника практики від ВНЗ має бути зафіксована в щоденнику практиканта.

Структура звіту

Титульний аркуш (додаток А).

Зміст (додаток Б).

Лист оцінювання виробничої практики (додаток В).

Вступ (мета та завдання виробничої практики, об'єкт практики).

Текст звіту (характеристика об'єкта практики за вищезазначеним планом).

Висновки.

Список використаних інформаційних джерел.

Додатки.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЩОДЕННИКА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Щоденник є невід'ємною частиною звіту про виробничу практику. Звіт без щоденника кафедра не приймає.

Під час заповнення щоденника практики необхідно:

– *Вказати дати прибуття на підприємство об'єкт практики та вибуття з нього (стор. 2 щоденника), які завіряються підписом відповідальної особи та печаткою підприємства.*

– *Згідно з програмою виробничої практики, оформити графік проходження виробничої практики (стор. 4–5 щоденника), а саме: перший тиждень – дослідження історії створення, факторів розвитку, матеріально-технічної бази, форми власності, статусу підприємства*

об'єкта практики; *другий тиждень* – вивчення нормативно-правової бази організації та організаційної структури об'єкта практики; *третій тиждень* – визначення потреб населення у послугах об'єкта практики; *четвертий тиждень* – проведення маркетингових досліджень об'єкта практики; *п'ятий тиждень* – аналіз проблем розвитку об'єкта практики та надання пропозицій щодо поліпшення його діяльності.

– Необхідно здійснювати робочі записи під час виробничої практики, вказуючи етапи виконання графіку виробничої практики (стор. 6–9 щоденника).

– Після закінчення виробничої практики студент має отримати відгук і оцінку своєї роботи керівника практики від підприємства, завірений підписом керівника та печаткою підприємства (стор. 10 щоденника);

– Перед захистом звіту про виробничу практику студент має отримати відгук і висновок керівника практики від університету про проходження виробничої (стор. 11 щоденника).

ЗАХИСТ І ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Після закінчення виробничої практики студент готує письмовий звіт, подає його на перевірку керівнику, після цього відбувається його захист.

У процесі захисту студент викладає головну мету та завдання виробничої, а потім відповідає на запитання. В заліково-екзаменаційній відомості виставляються загальна підсумкова оцінка за 100-бальною системою та оцінка за 4-баловою системою.

Переведення 100-балової шкали оцінювання в 4-балову та шкалу за системою ECTS для фіксації в нормативних документах університету здійснюється в наведеному нижче порядку:

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами захисту звіту з практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС*	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного захисту звіту
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики та захистом звіту

*ЄКТС – Європейська кредитно-трансферна та акумулююча система.

Студента, який не пройшов виробничої практики, мав серйозні порушення трудової дисципліни, отримав незадовільну оцінку під час захисту, відраховують з університету за невиконання навчального плану.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок титульного аркуша

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
кафедра туристичного та готельного бізнесу

ЗВІТ про виробничу практику

Допускається до захисту

«__»_____20__р.

Керівник _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Захищено на _____

Виконав здобувач(-ка) вищої освіти
гр. _____

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

напряму підготовки (спеціальності)

_____

(підпис) (ініціали, прізвище)

(ПІБ)

_____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівник

_____

(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)

Полтава – 20__

Додаток Б

Зразок оформлення змісту звіту про проходження виробничої практики

ЗМІСТ

Вступ

1. Характеристика об'єкта практики (назва, історія створення, фактори розвитку, матеріально-технічна база, форма власності, статус підприємства)
2. Нормативно-правова база об'єкта практики
3. Аналіз організаційної структури об'єкта практики
4. Потреби населення у послугах об'єкта практики
5. SWOT-аналіз об'єкта практики
6. Додаткові послуги організації й обслуговування клієнтів (розміщення, харчування, екскурсійне обслуговування)
7. Пропозиції щодо поліпшення та розвитку діяльності об'єкта практики

Висновки

Список використаних інформаційних джерел

Додатки

Додаток В

Зразок листа оцінювання виробничої практики

Лист оцінювання виробничої практики

ПІБ здобувачка вищої освіти

Критерії оцінювання	Бали	
	керівник	комісія
<i>Зміст (до 60 балів)</i>		
Обґрунтування актуальності виробничої практики в дослідженні об'єкта туристичної сфери (до 5 балів)		
Повнота дослідження об'єкта туристичної сфери (до 10 балів)		
Використання достовірних (віртуальних) статистичних і фактичних даних, що характеризують об'єкт туристичної сфери (до 10 балів)		
Використання новітніх інформаційних джерел, чинних нормативних і законодавчих документів (до 10 балів)		
Творчий підхід у дослідженні об'єкта туристичної сфери (до 10 балів)		
Наявність у звіті виробничої практики наглядних матеріалів (таблиць, графіків, схем, малюнків), їх аналіз (до 10 балів)		
Обґрунтованість висновків (до 5 балів)		
<i>Оформлення та організація виконання (до 20 балів)</i>		
Відповідність чинним стандартам щодо оформлення звіту виробничої практики загалом (титульний аркуш, зміст, структура, посилання на літературні джерела) (до 5 балів)		
Відповідність чинним стандартам щодо оформлення таблиць, формул, та графічних ілюстрацій, малюнків (до 5 балів)		
Відповідність чинним вимогам до оформлення інформаційних та інших інформаційних джерел (до 5 балів)		
Дотримання графіка виконання звіту виробничої практики (до 5 балів)		
<i>Захист (до 20 балів)</i>		
Повнота та лаконічність висвітлення у доповіді ключових аспектів звіту про виробничу практику (до 10 балів)	X	
Аргументованість і повнота відповідей на додаткові питання (до 10 балів)	X	
<i>Всього балів</i>		
<i>Підсумкова оцінка за національною шкалою</i>		
<i>Підсумкова оцінка за шкалою ECTS</i>		
<i>Підпис членів комісії</i>		

Навчально-методичне видання

ШУКАНОВ Павло Васильович
ЛОГВИН Михайло Михайлович

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головна редакторка *М. П. Гречук*
Редагування *Л. Г. Карасевич*
Комп'ютерне верстання *Г. А. Бжікян*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,93.
Зам. № 202/1955.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.